7/6650

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B16APK0610ARGE-090 126209 29/8/2005
Konu : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Başbakanlık Kan.Kar.Gen. Md.nün 20/06/2005 tarihli ve A.01.0.GNS.010.00.02/2955 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Emin ŞİRİN'in 7/6650-11845 Esas No'lu soru önergesinin cevabı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Atilla KOÇ
Bakan

EK:
Cevap (2 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği:
T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

İnönü Bulvarı No:5 06100 Emek / ANKARA Tel: (0312) 2969316 Fax: (0312) 212 88 67
www.kultur.gov.tr E-Mail: kultur@kultur.gov.tr

7/6650

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN EMİN ŞİRİN'İN 7/6650–11845 ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İSTİNADEN HAZIRLANAN BAKANLIĞIMIZ CEVABI

Halen müze olarak kullanılan Ayasofya Camii'nin, müze haline getirilişi 24/11/1934 tarihli ve 2/1589 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile olmuştur.

Kararnamenin güvenilirliliği konusunda çeşitli görüşler ortaya atılmış olmasına rağmen, konuyla ilgili bir netice hasıl olmamış, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün 03/01/1997 tarih ve 96/007 imza incelemesinde kararnamede bulunan Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasının, Mustafa Kemal Atatürk'e ait olup olmadığı konusunda, "Mevcut şartlarda sıhhatli bir tetkikat yapılabilmesi mümkün olmamıştır" denilmiştir.

Ayasofya, İstanbul'un fethedildiği 1453 senesinde vakıf haline getirilmiş, Fatih Sultan Mehmet, tanzim edilen Vakıfnamesinde Ayasofya'yı Camii olarak vakfettiğini bildirmiş ve şu ifadeler kullanılmıştır.

" Fetihten sonra Sultan-ı Azam, fethedilen beldede bulunan çok sayıda kiliseyi, tevabi'i ile birlikte şer'i şerife uygun ve sahih bir tarzda vakıf yapmıştır. Bu hayra tahsis edilen yerlerden biri Constantiniye beldesinin içinde bulunan Ayasofya diye isimlendirilen nefis kilisedir" ifadesinden sonra Ayasofya'nın sınırları açıkça belirtilmiştir.

Aynı belgede, Ayasofya Camii ile alakalı vakfın şartları ve vakfın vazifeleri de bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmet aynı belgede, " Bütün bu şerh ve tayin eylediğim şeyler, tespit edilen şekilde ve vakfiyede yazılı haliyle vakıf olmuştur; şartları değiştirilmez; kanunları tağyir edilemez, asılları maksatları dışında bir başka hale çevrilemez; tespit edilen kuralları ve kaideleri eksiltilemez, vakfa herhangi bir şekilde müdahale Allah'ın diğer haramları gibi haramdır"

ifadesini kullanmıştır.

Mart – 2002'de Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisine Ayasofya'nın tekrar kilise yapılması için verilen teklif üzerine, dönemin Ak Parti Grup Başkan Vekili Mehmet Ali Şahin yaptığı açıklamada, "Ayasofya'nın şu an müze olarak kullanılması dahi yasalara aykırıdır. Çünkü, Vakıf senedi tetkik edildiğinde ve Küçük Ayasofya Bölgesine ait, Eminönü Tapu Sicil Müdürlüğündeki kayıtlara bakıldığında buranın sadece camii olarak kullanılmaya tahsis edildiği görülecektir" demiştir.

Ayasofya Camii, medrese ve sair müştemilatı ile birlikte vakıftır. 19/02/1936 tarihli tapu senedine göre, Türkiye Cumhuriyeti tapu kayıtlarında bu gayrimenkul 57 pafta, 57 ada, 7. parselde Fatih Sultan Mehmet Vakfı adına, "türbe, akaret, muvakkithane ve medrese-i müştemil Ayasofya'yı Kebir Cami-i Şerifi" olarak tapuludur. Vakıflar Genel Müdürlüğü Emlak Dairesi arşivindeki 1967 tarihli İstanbul Mazbut Hayrat Kütük Defterinde aynı şekilde camii olarak kayıtlıdır.

05/06/1935 tarihli, 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 17. maddesi şu şekildedir:

"Vazife ve şartlarının yerine getirilmesine maddeten imkân kalmayan vakıflarda bu vazife ve şartları değiştirmede İdare Meclisinin kararı ile Umum Müdürlük salahiyetlidir.

Mülhak vakıflarda idare meclisi karar vermeden evvel mütevellilerin mütalaasını alır."

Ayasofya'nın müzeye çevrilmesi kararnamesinin tarihi, 24/11/1934 olduğuna göre, bu kararnamenin, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 17. maddesine dayandırılmış olması tarih itibariyle imkansızdır. Ayrıca, Fatihin vakıfnamesinin vazife ve şartlarının yerine getirilmesine maddeten imkan kalmadığını belirten herhangi bir emare ve delil de yoktur. Dolayısıyla vakfın şartlarının değiştirilmesi de bu kanuna dayandırılamaz.

Bu bilgi doğrultusunda aşağıdaki sorularıma cevap verilmesini arz ederim.

SORU 1: 24/11/1934 tarih ve 2/1589 sayılı kararname ile Ayasofya'nın müzeye çevrilmesinin hiçbir hukuki dayanağı olmadığına göre, bu Bakanlar Kurulu Kararının, yine bir Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlükten kaldırılması ve Ayasofya'nın Fatih Vakfı şartlarına uygun olarak tekrar camii şeklinde hizmete açılması gerekmez mi?

SORU 2: Sözü edilen kararnamede zamanın Maarif Vekaletinin, "Bizans mozaiklerinin korunması ve teşhiri" mütalaası, sözü edilen kararnamenin önemli bir mesnedini teşkil ettiğinden, Ayasofya'nın cüz'i bir kısmının mozaik teşhiri içinde müze olarak ayrılması, ancak esas merkezi kısımların Vakfın amacı çerçevesinde camiye çevrilmesi veya mozaiklerin uzmanlar tarafından başka bir mahale taşınması hukuken vakıf senedine daha uygun bir şekil olmayacak mıdır?

CEVAP 1-2: Dünya Mimarlık tarihinin eşsiz bir eseri ve İstanbul'un en eski yapılarından biri olan Ayasofya; yapımına başlandığı 532 yılından günümüze kadar ayakta durabilmiş, ülkemizin kültürel mirası açısından olduğu gibi evrensel kültür açısından da son derece önemli bir anıttır.

Dünya çapında haklı bir üne sahip olan Ayasofya, 1934'ten bu yana yerli ve yabancı ziyaretlere açık bir müze konumunda olup, bu uygulama ibadet ihtiyacı olán insanların ibadet etmelerine engel teşkil etmemektedir. Ayasofya Müzesinin Topkapı Sarayına bakan cephesinden girişi bulunan, yine Ayasofya Camii olarak anılan üç yüz kişi kapasiteli bir cami yer almaktadır. Müzenin bir parçası olan bu caminin bakımı, temizliği, güvenliği olanaklar elverdiği ölçüde Müze Müdürlüğünce yapılmaktadır.